

Utbildningsinspektion i Forsheda rektorsområde, förskoleklass och grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	2
Bedömning av genomförandet.....	4
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Forsheda rektorsområde den 24–27 april 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Värnamo kommun och Forsheda rektorsområde, dels den som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Forsheda rektorsområde intervjuades rektorn, de biträdande rektorerna, lärare, skolsköterskan, kuratorn, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner och verksamhet i förskoleklass samt årskurserna 1–9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Forsheda skola, Förskoleklass och årskurserna 1–6	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	72
Förskoleklass	24
Grundskola	156

Forsheda skola, årskurserna 7–9	Antal barn/elever
Grundskola	336

Hånger skola, Förskoleklass och årskurserna 1–6	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	36
Förskoleklass	12
Grundskola	65

Kärda skola, Förskoleklass och årskurserna 1–6	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	30
Förskoleklass	7
Grundskola	44

Forsheda rektorsområde består av fyra skolor, Forsheda skola F–6 och Forsheda skola 7–9 samt Hånger och Kärda skolor F–6. Skolorna inom rektorsområdet ligger i tre orter cirka 12-15 kilometer väster om Värnamo.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att skolorna i Forsheda rektorsområde i flera avseenden har goda förutsättningar att erbjuda eleverna en bra miljö för utveckling och lärande. De förebyggande insatserna för att motverka och komma till rätta med kränkande behandling har gett goda resultat. Eleverna känner sig trygga och trivs. Skolorna har en väl fungerande elevvård och goda specialpedagogiska resurser. All personal på skolorna har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Det finns dock områden i skolorna som kan förbättras. Elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen är ett sådant. Ett annat avser att målen för utbildningen bör tydliggöras för elever och föräldrar.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Likabehandlingsplanen omfattar inte varje enskild verksamhet (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Eleverna är inte delaktiga i utarbetande av likabehandlingsplanen (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).

- Skolorna upprättar inte kvalitetsredovisningar utifrån kraven i förordningen (3 § förordningen om kvalitetsredovisning).
- Forsheda skola årskurs 1–6 erbjuder inte elevens val i enlighet med kraven i förordningen (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk ges som stöd och inte som ett eget ämne (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).
- Forsheda skola F–6 och Kärda skola erbjuder inte förutsättningar för eleverna att nå målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen och kursplanerna).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

- Forsheda skolor F–9 och Kärda skola F–6 bör ytterligare utveckla elevernas möjligheter till ett aktivt inflytande över undervisningens arbetsformer och innehåll.
- Målen för utbildningen bör förtydligas för elever och föräldrar.
- Undervisningen i Forsheda skolor F–9 och Kärda skola F–6 bör i högre utsträckning styras av de nationella läroplans- och kursmålen.
- Skolorna bör i högre grad följa upp insatta stödåtgärder.
- Forsheda skola 7–9 bör ta fram rutiner för en högre grad av likvärdighet i betygssättningen.
- Forsheda skolor F–9 och Kärda skola F–6 bör förbättra de individuella utvecklingsplanerna avseende innehåll och kvalitet.
- Samverkan med mottagande skola bör öka för att nå en större kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling.
- Rektorn bör i högre grad bli förtrogen med alla verksamheterna inom sitt rektorsområde.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

I Forsheda skola F–6 och i Hånger och Kärda skolor genomförs de nationella ämnesproven i årskurs 5. Resultaten på de nationella proven som genomfördes 2005 och 2006 visade att de flesta eleverna nått målen i samtliga delmoment.

På de nationella ämnesproven 2006 i årskurs 9 nådde 93 procent av eleverna målen i svenska, 84 procent i matematik och 94 procent i engelska vilket är något lägre än genomsnittet för riket. Andelen avgångselever som var behöriga till gymnasieskolans nationella program uppgick år 2006 till 87,4 procent, vilket också är något under riksgenomsnittet, 89,5 procent. Även det genomsnittliga meritvärdet¹ på 205,1 poäng låg något under riksgenomsnittet, 206,8 poäng.

¹ Meritvärdet utgör summan av elevens betygsvärden för de 16 bästa betygen från elevens slutbetyg i grundskolan. Det högsta möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng.

I Hånger skola F–6 görs kontinuerlig uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. I Forsheda skolor F–9 och Kärda skola däremot uppgav rektorn och intervjuade lärare att skolorna inte har några gemensamma rutiner för att bedöma elevernas måluppfyllelse i andra ämnen än matematik, svenska och engelska. Av skolornas dokumentation och vid intervjuerna framgår att skolorna saknar en övergripande struktur för hur de följer elevernas kunskapsutveckling i förhållande till gällande kursplaner. Inspektörerna bedömer att Forsheda skolor F–9 och Kärda skola F–6 måste utveckla arbetet med att följa elevernas kunskapsutveckling så att samtliga ämnen omfattas.

Normer och värden

Dokumentstudier, intervjuer och verksamhetsbesök visar att skolorna präglas av en bra stämning och goda relationer mellan lärare och elever. Mobbning och kränkningar kan förekomma i begränsad omfattning men skolorna är vaksamma på signaler och tar snabbt tag i de fall som eventuellt uppkommer. Barnen blir sedda och känner sig trygga. Inspektörerna bedömer att det positiva klimatet mellan eleverna och mellan personal och elever till stora delar är ett resultat av skolans aktiva värdegrundsarbete.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att Forsheda skolor F–9 och Kärda skola bör utveckla sitt arbete med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolornas förebyggande arbete med normer och värden inneburit att man lyckats bra med att förhindra och motverka kränkande behandling.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitets-säkring och förbättringsarbete, skolläring och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen/huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7). Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad.

Skolorna har upprättat en gemensam likabehandlingsplan, men hade vid inspektionstillfället ännu inte hunnit implementera den bland eleverna. Inspektörerna bedömer att en likabehandlingsplan måste upprättas för varje enskilt verksamhetsområde samt att elever skall vara delaktiga vid framtagande och kommande revideringar av likabehandlingsplanen. I intervjuer framkom att kränkningar och mobbning kan förekomma, men rektorsområdet har goda rutiner för att upptäcka detta. Skolorna tar omedelbart kontakt med vårdnadshavare, och vidtar nödvändiga åtgärder om kränkningar eller liknande förekommer. Rektorsområdet arbetar aktivt för att förebygga kränkande behandling och trakasserier. Detta sker bland annat genom satsningen på social och emotionell träning med schemalagda övningar för alla elever varje vecka.

Skollagen uttalar att verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och av läroplanen framgår att elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet samt att de får ett reellt inflytande över arbets sätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Detta inflytande skall öka med stigande ålder och mognad. Eleverna i Forsheda rektorsområde ges ansvar och delaktighet genom att delta i olika arbetsgrupper på skolorna såsom klassråd och elevråd. Genomförda elevintervjuer visar att eleverna vid Forsheda F-9 och Kärda skola ofta upplever undervisningen som lärarstyrd med begränsade möjligheter till inflytande över innehåll och arbetssätt. Hur stort detta inflytande är varierar mellan olika lärare. Inspektörerna bedömer att rektorsområdet bör skapa ett gemensamt förhållningssätt till elevinflytande på Forsheda skola F-9 och Kärda skola samt att elevernas inflytande över innehåll och arbetssätt i den dagliga undervisningen bör öka.

Det är upp till varje lärare att själv avgöra hur de skall arbeta för att göra de nationella målen kända för eleverna, vilket leder till att det skiljer sig åt i vilken utsträckning lärarna gör detta. Inspektörerna bedömer att skolorna bör vidareutveckla sitt arbete med att medvetandegöra eleverna om målen för utbildningen.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Forsheda skola 7-9 deltar i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan och skolan har en särskild undervisningsgrupp för elever i behov av särskilt stöd. Här får även de särskoleintegrerade eleverna del av sin undervisning.

Statens intentioner med den målstyrda skolan är att läroplans- och kursplanemål skall styra undervisningen. Kursplanemålen anger vilka kvaliteter eleverna skall utveckla i respektive ämne medan valet av innehåll är en fråga för elever och lärare i samverkan. Genomförda intervjuer visar att personalen är medveten om vikten av att målen skall styra verksamheten men visar också att det finns en variation inom skolorna där målstyrningen i olika hög grad är ett aktivt instrument i den dagliga undervisningen. Elever och föräldrar har i varierande grad kunskap om målen. Vid intervjuer framkom också att beträffande de naturorienterande ämnena utgör kursplanerna mer sällan utgångspunkten för innehållet i undervisningen för de yngre eleverna i Forsheda skola F-6 och Kärda skola. Inte heller i de individuella utvecklingsplanerna uppmärksammas naturorienterande ämnen. De mål som styr skolans undervisning och som förmedlas till elever och föräldrar begränsar sig i stor utsträckning till uppnåendemål och betygskriterier medan strävansmålen inte får den framträdande plats som krävs för att alla elever skall kunna utvecklas efter sina förutsättningar. Inspektörerna bedömer att läroplans- och kursplanemål i högre utsträckning bör vara styrande för planering, genomförande och utvärdering av skolornas undervisning.

Individanpassning och stöd

Skolorna har rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Elevvårds-teamet har regelbundna möten där information kring eleverna tas upp. Eleverna erbjuds stöd i alla ämnen, men det är engelska, svenska och matematik som prioriteras. Enligt grundskoleförordningen skall åtgärdsprogram upprättas om det har framkommit att eleven behöver särskilda stödåtgärder. För de elever som riskerar att inte nå målen upprättas åtgärdsprogram. Av intervjuerna framkommer dock att det upprättas åtgärdsprogram i framför allt svenska, engelska och matematik och inte så ofta i övriga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolorna har goda rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Dock vill inspektörerna understryka att skolorna vid behov upprättar åtgärdsprogram som omfattar samtliga de ämnen som elever riskerar att inte nå målen i.

Grundskoleförordningen anger att det stöd som ges till elever i behov av specialpedagogiska insatser i första hand skall ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. Inom Forsheda rektorsområde ges huvuddelen av detta stöd utanför klassens ram genom att berörda elever lämnar klassen och går till en speciallärare eller specialpedagog. En uppföljning av vilka effekter skolans stödinsatser har gett är ett viktigt verktyg för att bedöma vilka stödinsatser som bäst lämpar sig för att tillgodose elevernas stödbehov. Vilka stödinsatser skolan väljer att sätta in för elever i behov av särskilt stöd bör grunda sig på en bedömning av elevernas individuella behov samt vilka effekter tidigare insatser haft. Det är rimligt att anta att en variation i metoder och angreppssätt är nödvändig för att kunna ge dessa elever ett stöd av god kvalitet. Inspektörerna bedömer att skolorna har goda förutsättningar att ge stöd till elever i behov av särskilt stöd men att skolorna bör följa upp effekterna av insatta stödåtgärder.

Kunskapsuppföljning, bedömning och betygssättning

En välgrundad och likvärdig kunskapsbedömning och betygssättning fyller en viktig funktion inom utbildningen. I Forsheda skola 7–9 diskuteras betygssättningen i ämneslagen men motsvarande diskussioner sker inte över ämnesgränserna eller med andra skolor. Vid intervjuer med lärare och elever framkommer att betygssteget MVG (Mycket Vål Godkänd) ofta utesluts som höstterminsbetyg i årskurs 8 vilket strider mot intentionerna i det målrelaterade betygssystemet. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla sina rutiner för gemensamma diskussioner och analyser för likvärdig bedömning och betygssättning. Betyg diskuteras och analyseras inte på ett mera övergripande sätt och jämförelser görs inte med andra skolor. Inspektörerna vill understryka vikten av att betyget MVG sättas i enlighet med förordningen.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framtidsytande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i utvecklingsplanen skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner. Vid inspektionstillfället hade skolorna upprättat individuella utvecklingsplaner för alla elever. De planer som inspektörerna har tagit del av är dock mer beskrivningar av resultat än ett framtidsytande måldokument. Formuleringarna i planerna är inte tydligt kopplade till läroplanens och kursplanernas mål. Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet betonar samverkan som ett verktyg för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. För att nå en kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling krävs samverkan mellan lärare och personal såväl inom verksamheterna som mellan skolor. Vid intervjuer framkommer att samverkansformerna mellan förskoleklass och skola inom Forsheda rektorsområde fungerar väl medan samverkan mellan F–6-skolorna och den mottagande 7–9-skolan inte är tillräckligt utvecklade. Överlämnandesamtal förekommer men elevernas lärande måste i högre utsträckning ses i ett långsiktigt perspektiv. Inspektörerna bedömer att samverkan med den mottagande skolan för årskurs 7–9 bör öka i syfte att nå en större kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling.

Kvalitetsarbete

Skolorna har upprättat arbetsplaner men dessa innehåller inte några utvärderingsbara mål och kan därför inte utgöra en naturlig del i skolans kvalitetsarbete. Inspektörerna vill understryka vikten av att skolornas arbetsplaner tydligt anger på vilket sätt och med vilka prioriteringar skolorna kommer att genomföra utbildningen under den närmaste tiden.

Varje skola, som ingår i det offentliga skolväsendet, skall årligen upprätta en kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. I Forsheda rektorsområdes senaste kvalitetsredovisning saknas en tydlig struktur för hur kvalitetsarbetet skall bedrivas. Resultatredovisningen blir till stora delar verksamhetsbeskrivningar och tydliga bedömningar om måluppfyllelse saknas. Det presenteras heller inte några åtgärder för utveckling. Inspektörerna bedömer att skolan måste upprätta en kvalitetsredovisning enligt förordningens krav.

Ledning

Skolledningen vid Forsheda rektorsområde är ny för läsåret och består av en tillförordnad rektor och två vikarierande biträdande rektorer. Rektorn, som har genomgått den statliga rektorsutbildningen, ansvarar för förskoleklass, skola och skolbarnsomsorg. Skollagen ger rektorn uppdraget att hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan och verka för att utbildningen utvecklas. Vid intervjuer med rektorn och lärare framkommer att rektorn är väl förtrogen med verksamheten F–6 men att hon inte är tillräckligt förtrogen med verksamheten vid Forsheda skola 7–9. Inspektörerna bedömer att rektorn i högre utsträckning bör bli förtrogen med alla verksamheter inom sitt rektorsområde.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att Forsheda rektorsområde har ett aktivt förebyggande arbete mot kränkande behandling. Likabehandlingsplaner måste upprättas vid alla fyra skolorna och eleverna måste göras delaktiga. Skolorna bör stärka elevernas inflytande över arbetssätt och innehåll i undervisningen. Läroplans- och kursplanemål bör i högre utsträckning vara styrande för planering, genomförande och utvärdering av skolans undervisning. Skolorna har goda förutsättningar för stöd till elever i behov av särskilt stöd men skolorna bör bättre följa upp effekterna av insatta stödåtgärder. Inspektörerna bedömer att Forsheda skola 7–9 bör ta fram rutiner för en högre grad av likvärdighet i betygssättningen. Skolan bör vidareutveckla elevernas individuella utvecklingsplaner. Rektorsområdets kvalitetsredovisning måste utgå ifrån kraven i förordningen. Samverkan med de skolor som lämnar elever till Forsheda skola 7–9 efter årskurs 6 bör förbättras i syfte att nå en

kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling. Rektorn bör i högre grad bli förtrogen med hela verksamheten.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Läsåret 2005/2006 fanns 52 lärare fördelade på 44,1 heltidstjänster i Forsheda rektorsområde. Det betyder 9,0 lärare per 100 elever att jämföra med 8,0 lärare per 100 elever i riket. Inspektörerna bedömer att skolan använder sig av de resurser som finns att tillgå på ett flexibelt sätt och att lärare och fritidspedagoger har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Skolorna i Forsheda rektorsområde har lokaler som ger goda möjligheter till flexibilitet i arbetet. Tillgång finns även till moderna läromedel.

Avsikten med elevens val är att ge eleverna en möjlighet till breddning eller fördjupning i ett eller flera ämnen. Eleverna skall erbjudas ett allsidigt urval av ämnen. På Forsheda skola årskurs 1–6 erbjuds eleverna inget elevens val. Inspektörerna bedömer att Forsheda skola årskurs 1–6 måste erbjuda undervisning i elevens val i enlighet med grundskoleförordningen krav.

Av grundskoleförordningen framgår att svenska som andraspråk skall anordnas om det behövs för elever som har annat språk än svenska som modersmål och att undervisningen måste anordnas istället för undervisning i svenska. Vid Forsheda rektorsområde ges svenska som andraspråk som en allmän stödåtgärd och inte som ett eget ämne. Inspektörerna bedömer att skolorna måste anordna svenska som andraspråk som ett eget ämne för de elever som har detta behov.

I genomförda intervjuer vid Forsheda skola F–6 och Kärda skola framkommer att de naturorienterande ämnena inte får den undervisningstid som behövs för att eleverna skall ges möjlighet att nå målen. Inspektörerna bedömer att Forsheda skola F–6 och Kärda skola måste se till att eleverna i årskurs 5 ges möjlighet att nå målen i samtliga ämnen.

Sammanfattning

Skolorna har god tillgång till personella och materiella resurser för att kunna bedriva god verksamhet. Forsheda skola F–6 måste anordna elevens val så att samtliga elever ges möjlighet till att bredda och fördjupa sina kunskaper i ett eller flera ämnen i enlighet med kraven i förordningen. Svenska som andraspråk måste anordnas i enlighet med författningarna. Forsheda skola F–6 och Kärda skola måste säkerställa att alla elever i årskurs 5 ges möjlighet att uppnå målen i samtliga ämnen.

Datum	Ort
2007-10-24	Lund

Ann-Sofi Ericson
Lennart Hansson